

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 9263-10-17 ב. ז"ל נ' ב. ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת עידית בן-דב ג'וליאן

תובעים
עזבונות מ. ומ. ב. ז"ל
באמצעות מנהלי העיזבונות
על ידי ב"כ עו"ד אלי מור

נגד

נתבעים
1. א. ב.
ע"י ב"כ עו"ד חדד יצחק ז'ילבר
2. ש. כ.
3. א. כ.
נתבעים 2-3 ע"י ב"כ עו"ד יונתן חוטר ישי

חקיקה שאוזכרה:

חוק הירושה, תשכ"ה-1965: סע' 8(ב), 23, 115
חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], תשל"ב-1972: סע' 33, 33(א)
תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018: סע' 74(ג), 75(2)
תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (כפי שהיו נכון ליום 31.12.2020): סע' 157(2), 160(ד)
חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969
חוק השכירות והשאלה, תשל"א-1971

פסק דין

לפני תביעת התובעים, מנהלי עיזבונות המנוחים, לפינוי הנתבעים 1-3 משתי דירות העיזבונות ברעננה ותשלום דמי שימוש ראויים עד למועד הפינוי.

רקע עובדתי רלוונטי וההליכים המשפטיים בעניין עיזבונות המנוחים

1. המנוחים מ. ומ. ב. ז"ל (להלן: "המנוחים") נישאו בשנת 1951. מנישואיהם נולדו להם אחד עשר ילדים.
- המנוחה מ. ז"ל נפטרה ביום 23.11.01 וניתן אחריה צו ירושה (מתוקן) ביום 9.6.02.
- המנוח מ. ז"ל נפטר אחריה ביום 17.4.11 וניתן אחריו צו ירושה ביום 30.10.11.
- אחד עשר ילדי המנוחים הנם היורשים על פי צווי הירושה.
- הנתבעים 1 ו-2 הנם שניים מילדי המנוחים.
- הנתבע 3 הנו בן זוגה של הנתבעת 2.
2. בהחלטה מיום 26.9.11 מונו ה"ה ד.כ. ו.א.ב., שניים מילדי המנוחים, למנהלי עיזבון זמניים. זאת בהסכמת כל יתר היורשים למעט הנתבע 1 אשר גם לא התנגד.
- בשנת 2015 מונו עו"ד אלעזר בושרי ועו"ד גבי דור למנהלי עיזבון במשותף לעיזבונות המנוחים ולאחר מכן מונה עו"ד אבינועם חדי תחת עו"ד בושרי.
- מאז מנהלים מנהלי העיזבון את עיזבונות המנוחים.
- בין נכסי העיזבונות נכס מקרקעין ברחוב ... רעננה עליו בנויים שני מבנים.
3. במקור, נרכשו המקרקעין ברעננה הידועים כגוש ... חלקה ... בשנת 1955 על ידי המנוחים ונרשמו בחלקים שווים ביניהם. המנוחים בנו על המקרקעין דירת קרקע ואורווה אשר בהמשך הוסבה למחסן.
- בשנת 1972 קיבלו המנוחים היתר לבניית מבנה נוסף (שלישי), במטרה לבנות דירות נוספות.
- המנוחים עברו להתגורר בדירה שהכשירו במבנה החדש, ואפשרו לאחר הבנים להתגורר בדירת הקרקע.
- בשנים 1985, 1986 הכשירו שתי דירות נוספות במבנה החדש, באחת אפשרו לנתבע 1 להתגורר ובשניה לבן נוסף. בהמשך קיבלו היתר לשימוש חורג לתוספת הדירות בבניין החדש. סה"כ בבניין החדש ארבע דירות מגורים וקומת גג (להלן: "הבניין החדש").
- לאחר שהבן שהתגורר בדירת הקרקע עבר לגור בדור ציבורי, הכשירו את דירת הקרקע לשתי דירות מגורים ואפשרו לשניים מבניהם להתגורר שם (להלן: "הבניין הישן").
- המנוחים בחייהם התגוררו בדירה 3 במבנה החדש. בשנת 1993 עברו להתגורר בדירה 2. הנתבע 1 המשיך להתגורר בדירה 4 במבנה החדש.
- ביתר הדירות התגוררו לחלופין מי מילדי המנוחים או צד ג' בשכירות.
- כל הילדים אשר התגוררו באיזו מהדירות בחיי המנוחים, שילמו למנוחים דמי שכירות, כהכנסה נוספת למחייתם של המנוחים, למעט הנתבע 1.
- בשלב מסוים הגישו המנוחים תביעה לפינוי הנתבע 1, אשר נמחקה על ידי המנוח.
- הנתבעים 2-3 נכנסו להתגורר בדירה 2 עם המנוח בחייו, כשלוש שנים טרם פטירתו.
4. עם מינוי ילדי המנוחים ד. וא. כמנהלי העיזבונות, קיימו ביום 27.9.11 פגישה בה נכחו האחים (היורשים) ובה הוחלט כי הנתבע 1 ישלם לעיזבונות דמי שכירות עבור הדירה בה מתגורר והמחסן בו עושה שימוש.

5. בהמשך ביום 5.11.11 הוחלט להשכיר את דירות העיזבון ולערך שיפוץ בנכס. הוסכם כי שכר ראוי מופחת לתקופת השיפוץ יגבה מהנתבעים, כל אחד עבור מגוריו בדירתו, סך 3,500 ₪ לכל דירה וסכום נוסף של 400 ₪ יגבה מהנתבע 1 עבור השימוש במחסן. הנתבע 1 סרב לחתום על הסכם שכירות מול מנהלי העיזבון. הנתבעים 2-3 חתמו על הסכם שכירות, אך לא שילמו את מלוא דמי השכירות שנקבעו. בן נוסף שהתגורר בדירה נוספת חתם על הסכם שכירות ושילם את מלוא דמי השכירות. מנהלי העיזבונות שכרו את מר א.כ., בעלה של היורשת ד.כ. אז מנהלת העיזבון, לצורך השיפוץ. במהלך השיפוץ הנתבעים 2-3 עזבו את דירה 2 והיורשים ביקשו להשכיר את הדירה לצדדי ג' לאחר סיום השיפוץ. אלא שסמוך לאחר השיפוץ, ללא הסכמת היורשים, נכנסו הנתבעים 2-3 ביום 9.7.13 בשעות לילה להתגורר בדירה 2. הנתבע 1 המשיך להתגורר בדירה 4 במהלך השיפוץ. לאחר השיפוץ שנערך הושכרו הדירות במבנה הישן ודירות 1, 3 ודירת הגג במבנה החדש.
6. ביום 20.1.14 הגישו מנהלי עיזבונות המנוחים **תביעה לפינוי הנתבעים 1-3 מהנכס**. התביעה התנהלה לפני מותב קודם (כב' השופטת מ' קראוס) ונמחקה בהסכמה בדיון שנערך ביום 19.10.14 ([תמ"ש 39570-01-14](#)). ביום 4.3.14 הגיש הנתבע 1 **תביעה לפסק דין הצהרתי לפיו הוא זכאי לגור בדירה 4 כדייר מוגן**. הנתבע 1 לא עמד על התביעה והתיק נסגר בפסק דין מיום 21.9.15 ([תמ"ש 8037-03-14](#)).
7. בהחלטה מיום 29.3.15 מונו עו"ד אלעזר בושרי ועו"ד גבי דור למנהלים זמניים במשותף לעיזבונות המנוחים. בהחלטה מיום 15.6.16 מונה עו"ד אבינועם חדי למנהל העיזבונות במשותף עם עו"ד דור, תחת עו"ד בושרי.
8. ביום 3.10.17 הגישו מנהלי העיזבון את **התביעה שלפני לפינוי הנתבעים 1-3 מהדירות וחיובם בדמי שימוש ראויים עד למועד הפינוי**. הוגשו כתבי הגנה מטעם הנתבעים 1-3.
9. להשלמת המסגרת הדיונית יובא, כי ביום 30.11.17 הגיש הנתבע 1 **תביעה להצהיר על זכותו להתגורר בדירה 4 בנכס כדייר מוגן ותביעה כספית** נגד עיזבון המנוח ע"ס 3.5 מיליון ₪. תביעתו נמחקה בפסק דין מיום 4.10.18, על נימוקיו. ביום 26.1.20 (!) הגיש הנתבע 1 בקשה למתן ארכה להגשת בקשה לביטול פסק הדין. בהחלטה שניתנה בו ביום נדרש להשלים הבקשה. בהעדר השלמת הנדרש נדחתה בקשתו ביום 28.7.21.

השתלשלות ההליך

10. ההליך נקבע להוכחות כבר ליום 3.7.19. הנתבע 1 לא הגיש תצהיר עדות ראשית מטעמו והתייצב ללא בא כוחו לדיון שנקבע. בדיון הודיע כי בא כוחו לא קיבל זימון לדיון וביקש את דחייתו לנוכח דיון מקביל שנקבע לבא כוחו. לאחר שהוגש הסבר מטעם בא כוחו, דיון נוסף נקבע ליום 29.1.20. בדיון זה העלה בא כח הנתבע 1 טענה בדבר העדר יכולתו של מנהל העיזבון עו"ד חדי לייצג את העיזבון בהליך נגד הנתבע 1 מסיבות אתיות. הוסכם כי הצדדים יפנו ללשכת עורכי הדין בשאלה שעלתה. בהחלטה מיום 21.9.20 נקבע לבקשת מנהל העיזבון עו"ד חדי, בהסכמת מנהל העיזבון במשותף ובהעדר התערבות ב"כ האפוטרופוס הכללי בעניין, כי עו"ד חיצוני ימונה לניהול ההליך בשם העיזבון. בהסכמה מונה עו"ד אלי מור לצורך כך.
11. שמיעת ההליך החלה בדיון ביום 29.11.20. התקיימו ארבעה דיוני הוכחות. מטעם התובעים העידו ה"ה י.ב., י.ב., ד. וא. כ., א.ב. העד נ.ב. לא הגיע לדיון ההוכחות ולבקשת ב"כ התובעים נמשך תצהירו (פרוט' 2.12.20, עמ' 54 שורות 14-8). מטעם הנתבעים העידו ה"ה ש.ג., ד.ז., א.ק. וא.ח. העדות גב' י.ב. וגב' ש.ה. לא הגיעו לדיון ההוכחות ותצהיריהן נמשכו לבקשת ב"כ הנתבעים 2-3 (פרוט' 2.12.20 עמ' 69 שורות 14-13). הוגשו סיכומים מטעם התובעים והנתבעים 2-3. הנתבע 1 בחר שלא להגיש סיכומיו או כל בקשה בעניין עד מועד כתיבת שורות אלה.
12. **בכל הנוגע לתביעה שעניינה דמי שימוש** – יאמר כבר כי מצאתי למחוק הסעד, מבלי שיש בכך משום מעשה בי-דין, ומבלי שיש בכך כדי למנוע מהתובעים הגשת תביעה חדשה בעניין בשם העיזבונות בהמשך ככל שיבחרו, וזאת מהנימוקים הבאים. בהחלטה מיום 26.5.19 נקבע כי הצדדים יודיעו עד יום 3.6.19 זהות שמאי מוסכם שימונה כמומחה מטעם בית המשפט לצורך מתן חוות דעת בשאלת גובה שכר הדירה הראוי של הדירות נושא המחלוקת. חרף זאת לא הוגשה הודעה מטעם הצדדים בעניין ומתוך כך לא מונה מומחה. הצדדים לא חקרו בעניין הסעד של דמי שימוש. בסיכומי התובעים נטען כי טרם בשלה העת לבחינת סוגית דמי השימוש, אלא רק לאחר הכרעה בזכויות הנתבעים בנכסים. משכך הודיעו כי הסיכומים עוסקים בתביעה לפינוי בלבד (סעיף 3 בסיכומים). הנתבעים 2-3 הודיעו כי לנוכח הנטען בסיכומי התובעים, הסיכומים מטעמם ידונו אף הם בתביעה לפינוי בלבד ועילות קיזוז ופיצוי, וכי הם שומרים על זכותם לטעון לגבי שכר ראוי בהמשך ככל שיעלה צורך (עמ' 1 בסיכומים). הנתבע 1 כאמור בחר לא להגיש סיכומים מטעמו. לא מצאתי מתוך הדברים כי הסעד של דמי שימוש ראויים נזנח על ידי התובעים, אלא שבחרו לא לעמוד עליו בשלב זה ועד לאחר הכרעה בתביעה לפינוי, והנתבעים לא התנגדו לכך.

משכך נקבע כאמור לעיל.

בפסק הדין תוכרע התביעה לפינוי הנתבעים 1-3.

טענות הצדדים

טענות התובעים 13.

- א. התביעה הוגשה נוכח סירוב הנתבעים לפנות הדירות בטענות סרק.
- ב. טענות לקיומן או העדר קיומן של זכויות לנתבעים בדירות, הנמצאות בנכס שהנו הנכס העיקרי של העיזבונות לא בוססו. זכותם של מנהלי העיזבון לפנות הנתבעים מהדירות לטובת כלל העיזבון.
- ג. בהתייחס לנתבע 1 נטען -
- טענות הנתבע לזכויות קנייניות כלשהן בדירה נעדרות הגיון, מנוגדות למסמכים כתובים ולא נתמכות בראיות.
 - הנתבע 1 לא הציג הסכם בינו לבין המנוח ביחס לדירה מס' 4. גרסתו כי ההסכם נערך בהיותו בן 14 (לפני כ-50 שנה), ביחס ליכולתו הכלכלית המופלגת בגיל זה מעבודתו כעוזר חשמלאי וביחס לפריצת הכספת וגניבת ההסכם 5 שנים קודם פטירת המנוח מבלי שהוגשה מצדו תלונה במשטרה בעניין - מופרכת. הנתבע לא שילם למנוח עבור דירה מס' 4 ולא קיים מסמך או הסכם בינו לבין המנוח.
 - המנוח היה איש מעשים, כשרצה לסייע עשה זאת במעשים. גרסת הנתבע בדבר הבטחותיו ורצון המנוח לעזור לו אינה תואמת את התנהלות המנוח בחייו.
 - טענותיו לדיירות מוגנת או היותו ברשות בלתי הדירה בדירה נטענות נגד צו ירושה חלוט. הנתבע לא התנגד למתן הצו, לא הציג ראיות או עדים בעניין.
 - גרסאותיו לזכות דיירות מוגנת או להיותו ברשות בלתי הדירה עומדות בסתירה לגרסתו שרכש הנכס.
- ד. בהתייחס לנתבעים 2-3 נטען -
- הנתבעים התגוררו עם המנוח משך 3 שנים עד פטירתו מטעמי נוחות כלכלית ולא הוקנו להם זכויות בדירה מס' 2. הם חתמו על הסכם שכירות ולא שילמו דמי שכירות בתקופה זו וחסכו כ- 150,000 ₪ לא כולל הוצאות נלוות להחזקת דירה.
 - הנתבעת לא טיפלה בהוריה. המנוח נשא בעלות מטפלות צמודות למנוחה ולו.
 - טענת הנתבעת שסיוע שהעניקה למנוח הוא שהעניק לה זכויות בדירה במפורש או במשתמע נסתרה. היא הודתה שלא ציפתה לקבל תמורה על הסיוע להוריה. היא עבדה כל השנים כסייעת ב... וסיימה עבודתה ב- 16:30 ובשלב מאוחר ב- 13:30. הנתבע 3 עבד ב.. מהבוקר עד 22:00. בשעות העבודה לא יכלו לסעוד את המנוח.
 - טענת הנתבעת לצוואת שכיב מרע או להיותה ברת רשות בדירה הופרכה. גם אם תתקבל טענתה על שהמנוח התיר לה להתגורר עם משפחתה בדירה הרי שאין עדות או תמיכה בגרסתה לעשות כן ללא תשלום.
 - הנתבעת לא הצביעה על קיומם של התנאים הקבועים בסעיף 23 לחוק הירושה לצוואת שכיב מרע אחר המנוח ומכל מקום ניתן צו ירושה חלוט.
 - טענת הנתבעת ל"זכות ברת רשות בלתי הדירה" הועלתה בדיעבד לצורך הליך זה.

- מעמד הנתבעים בדירה לכל היותר כשוכרים בלתי מוגנים, טענתם להשקעה כספית בדירה המקנה להם פיצוי חסרת בסיס ולא מקימה להם זכויות בדירה.
- ה. כל אחד מהיורשים מחזיק ב-1/11 מהזכויות בעיזבון המנוחים. דמי השכירות מנכסי העיזבון צריכים להתחלק בין היורשים שווה בשווה. מרבית היורשים לא מעוניינים לוותר על דמי השכירות המגיעים לעיזבון מדירות 2 ו-4 במבנה החדש.
- ו. תביעת הנתבע 1 מהעיזבון ע"ס 3,500,000 ₪ נדחתה בהעדר התייצבות הנתבע 1 וב"כ לדיון שנקבע. הנתבעים 2-3 לא מימשו הצהרותיהם להגיש תביעות לביטול צו ירושה ולמתן פסק דין הצהרתי על זכויות הנתבעת 2 בדירה.
- ז. התובעים עותרים לפינוי הדירות מכל חפץ ואדם השייך לנתבעים 1-3 באופן מידי ולהשיב החזקה בהן לידי מנהלי העיזבון.

14. טענות הנתבע 1 – כמפורט בכתב הגנה ותצהיר עדות ראשית מטעמו. הנתבע 1 כאמור בחר שלא להגיש סיכומים מטעמו לאחר שמיעת הראיות וכתשובה לסיכומי התובעים.
- א. לנתבע 1 זכויות בדירה 4 מכח הסכם עם המנוח וכאחד מתוך 11 יורשי העיזבון.
- ב. הנתבע בנה את הנכס בעצמו ומכספו ומאז שנת 1974 הוא מתגורר שם. בשנת 1992 או בסמוך לכך ולאחר שהעביר למנוח סך מוסכם של 50,000 דולר שהיווה את הסכום הנותר להשלמת מלוא התמורה, קנה זכות בלתי הדירה להתגורר בדירה לצמיתות.
- ג. המנוח חתם על מסמך המאשר קבלת 50,000 דולר מהנתבע שנשמר בכספת במרתף הבניין ונלקח משם שלא כדין, לא ידוע על ידי מי.
- ד. בניגוד לאחיו, הנתבע מעולם לא חתם עם המנוח על הסכם שכירות. המנוח מעולם לא ביקש ממנו לפנות הדירה.
- ה. מאז גיל 16 ומשך כל שנות עבודת הנתבע ועד פטירת המנוח, הוא העביר למנוח כספים בסך מוערך שאינו פחות מ-4,500,000 ₪ ששימשו לצורך מימון רכישת דירות לאחיו התובעים ולכלכלת המנוח בסכומים העולים על סכומי דמי שימוש מוגנים.
- ו. הנתבע חסך כספים מעבודה כ... והשתמש בהם באישור המנוח לבניית חדר, שירותים וחדר רחצה בנכס. לימים השלים הבנייה בעצמו, מכספו ובסיוע בעלי מקצוע נוספים ועבר להתגורר שם. השקעתו כפי ערכה בשנת 1975 הנה 180,000 ל"י שהם מעל 1,100,000 ₪ בערכם כיום ובתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין.
- ז. הנתבע זכאי להיחשב הן כבעלים של הדירה והן כדייר מוגן מכח הוראת סעיף 33(א) לחוק הגנת הדייר (נוסח משולב), התשל"ב - 1972 לנוכח כספים שהשקיע לבנייתה, אחזקתה ושיפוצה לצרכי מגוריו בה מאז 1974 ועד היום, דמי מפתח ששילם ומכח הסכמת המנוח המפורשת לבעלות הנתבע בנכס לאחר שהועברה אליו מלוא התמורה.
- ח. אין לראות באי הגשת התנגדותו לבקשה שהגישו יתר היורשים לצו ירושה משום ויתור על טענה מטענותיו נגד העיזבון. יש לחלק הנכסים לפי צו הירושה ולהפחית מהעיזבון את חלקו של הנתבע שהנו חוב המנוח כלפיו.

15. טענות הנתבעים 2-3

- א. תכלית התביעה ניסיון נואל להטריד הנתבעים ולגרום להם לעזוב את מקום מגוריהם שלא כדין כדי להתעשר על גבם.

- ב. הנתבעת התגוררה כל ימי חיה באותה דירה ביחד עם הוריה בבניין ששייך לעיזבון. הנתבעים הם זוג נשוי המתגוררים עם שלוש בנותיהם בדירה מזה למעלה מ- 20 שנה. כשהכירו הנתבעים הם התגוררו עם המנוח לבקשתו. הנתבעת טיפלה בהוריה וסעדה אותם עד אחרית ימיהם. היא מעולם לא נטשה אותם למרות הקשיים הכרוכים בכך, בעוד חלק מאחיה לא לקחו חלק בחיי המנוחים. עדות אחיה מוטה להרחיקה מהטיפול בהוריה ומהבטחות אביה המנוח לה לאורך השנים.
- ג. המנוח העריך מסירות הנתבעת אליו וכשהיה בין החיים אמר לא אחת, גם בנוכחות בני משפחה, אחיה וחברים בארוחות משפחתיות, כי היא לא תצטרך לדאוג למגוריה. מעולם לא עלה נושא התשלום עבור המגורים בדירה. הבטחות המנוח לה תואמת את התנהלותו בחייו עת דאג וסייע ליתר אחיה לרכישת קרקע או דירה. בסמוך לפטירתו עת חזר מבית החולים לאחר גדיעת אצבעותיו הבטיח לה בפני חבר קרוב בצוואת שכיב מרע כי תמיד תוכל לגור בדירה עם משפחתה.
- ד. בשנותיו האחרונות של המנוח דאגה הנתבעת לכל צרכיו ובמידת הצורך רכשה עבורו מכספה תרופות, חיתולים, נעליים וכל דבר שנדרש לו. הנתבעים גם שילמו מכיסם עבור הוצאות הבית, לרבות תרופות, אוכל, שיפוץ להולדת בנותיהם וכל דבר שנדרש והוציאו הוצאות בהסתמך על הצהרת המנוח שהדירה היא ביתם. בתשלום לרשויות נשא המנוח שהתעקש לעשות כן. אילו ידעו שיוותרו ללא קורת גג היו פועלים אחרת או חוסכים כסף למגוריהם.
- ה. הנתבעים הם ברי רשות בלתי הדירה בנכס או בעלי זכות מגורים מכוח [סעיף 115 לחוק הירושה](#) מאחר ואין להם מקום מגורים אחר. ככל שייקבע כי עליהם להתפנות מהנכס או לשלם דמי שכירות עבור המגורים בו יש לקזז או לפצות אותם בגין הפינוי או הוצאות והשקעות ששילמו לאורך השנים בנכס.
- ו. הנתבעים חתמו על הסכם שכירות נוכח אמונתם בתמימות בחוות דעתו של עו"ד חדי כי מתום חצי שנה אחר פטירת המנוח עליהם לשלם שכירות עבור מגוריהם.
- ז. במהלך שיפוץ הבניין החליטו מנהלי העיזבון הקודמים לשפץ את הדירה התפוסה והפכו אותה לבלתי ראויה למגורים. הנתבעים התגוררו עם חברתם אותה עת. במהלך התקופה החליטו מנהלי העיזבון הקודמים להשכיר הדירה לצדדי ג' בדמי שכירות בסך 7,000 ₪ לחודש חרף ההסכם עם הנתבעים ותשלום מלוא דמי השכירות על ידם. בסוף התקופה ובליט ברירה חזרו לדירה שלא היו בה חלונות, דלתות, כלים סניטריים והשלימו את הבנייה מכספם. הם הפסיקו לשלם דמי שכירות מאותו מועד.
- ח. השיפוץ החמיר את מצב הדירה. מדי חורף סבלו הנתבעים מחדירת מים ורטיבות וביתר ימות השנה הופעת כתמי עובש ופטריית בקירות שהצריכה סיוד ותיקון קבוע כל השנה. לנתבעים חוות דעת משנת 2017 על הליקויים החמורים בדירה ורטיבות מעל המידה המקסימלית במספר אזורים. מאז 2017 לא נעשה דבר בעניין למעט תיקון נקודתי בשנת 2019 לאחר פניות בבקשות רבות בעניין לבית המשפט, שלא החזיק את הגשם הראשון.
- ט. לנוכח מצבה הירוד של הדירה והפגיעה באיכות חייהם, הסכימו לצרכי פשרה לעזוב את הדירה תמורת חלקם בעיזבון. ההצעות וניסיונות הפשרה נפלו על אוזניים ערלות ולא נותרה לנתבעים ברירה אלא להמשיך להתגורר בדירה ולסיידה חדשות לבקרים.

- י. הנתבעת לא התנגדה לצו ירושה וצירפה חתימתה לבקשה זו משום שלהבנתה המנוח נתן לה זכות מגורים בדירה ולא את זכות הבעלות בה. הבנתה תאמה גם את חוות הדעת שהציג עו"ד חדי לצדדים.
- יא. הסתמכות הנתבעים כי קיימת להם זכות להחזיק בנכס ולעשות בו שימוש בין מכוח צוואת שכיב מרע ובין מכוח זכות מדור בלתי הדירה הנה סבירה. דרישת מנהלי העיזבון לפנותם מהדירה ולתשלום דמי שכירות בסך 7,000 ₪ לחודש בלתי חוקית, מוסרית והוגנת ונעשית בחוסר תום לב משווע.

דיון והכרעה

16. כעולה מנסח טאבו שצורף לכתב התביעה הנכס בשלמותו רשום על שם המנוחים בחלקים שווים. זכות הבעלות בנכס לאחר פטירת המנוחים מוקנית ליורשים על פי צווי הירושה. הנתבע 1 טוען לזכות בעלות בדירה מכח הסכם בינו לבין המנוח בתמורה ולחלופין מכח היותו דייר מוגן מכל [סעיף 33 לחוק הגנת הדייר](#) [נוסח משולב], תשל"ב – 1972 (להלן: "חוק הגנת הדייר"). למעשה טוען כי הדירה מס' 4 אינה שייכת לעיזבון. הנתבעים 2-3 אינם טוענים לזכות בעלות בדירה, אלא לזכות להתגורר בה (ראו: סעי' 21, 70 ופרק הסיכום בעמ' 11 בכתב ההגנה; עדות הנתבע 3 בסעיפים 27 ו-75 א' בתצהירו; עדות הנתבעת 2 בסעיפים 26 ו-61 בתצהירה; דברי הנתבעת בפרוט' 4.3.21 עמ' 58 שורות 18-19, 28-31). הגנתם בדבר זכותם למגורים בדירה נשענת על שלוש טענות: ניתנה להם רשות בלתי הדירה על ידי המנוח; מכוח צוואת שכיב מרע אחר המנוח; מכח [סעיף 115 לחוק הירושה](#).

דיון טענת הנתבע 1 לזכות קניינית בדירה מס' 4 בנכס - להדחות

17. טרם דיון לגופן של טענות יוזכר כי הנתבע 1 בחר שלא להגיש סיכומים מטעמו. מחדל זה מצטרף לשורת מחדלים מצדו בניהול ההליך.
- הנתבע 1 או מי מטעמו לא התייצב לדיון קדם משפט שהתקיים ביום 2.10.18; ב"כ הנתבע 1 לא התייצב לדיון ההוכחות הראשון שנקבע ליום 3.7.19, הנתבע 1 עמד על אי קיום דיון ללא נוכחות בא כוחו וטען כי לא הומצא לו זימון. הדיון נדחה על יסוד טענתו והתברר כי בא כוחו ידע על הדיון ומשכך ההליך התארך שלא לצורך. הנתבע וב"כ לא התייצבו לדיון ההוכחות האחרון שהתקיים ביום 4.3.21 מועד אשר נקבע בדיון קודם בהם נכחו.
- [תקנה 74\(ג\) בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט](#) - 2018 קובעת כי "דין אי הגשת סיכומי הטענות בכתב במועד, כדין אי התייצבות לדיון". אי התייצבות נתבע לדיון משמעותה על פי [תקנה 75\(2\)](#) כך: "לא התייצב הנתבע והתובע התייצב, רשאי התובע להוכיח תביעתו, ויהיה זכאי לסעד שביקש לפי הראיות שהתקבלו".
- בין מכח התקנות החדשות ובין מכח [תקנות 160\(ד\)](#) ו- [2157\(2\)](#) [לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד](#) - 1984 (הדין הדיוני החל בתקופת הגשת התובענה שלפני), המדברות בקול אחד, אי הגשת סיכומי הנתבע 1 נזקפת לחובתו, ובהתאם יבחנו הראיות. כמו כן התנהלות הנתבע 1 תובא בחשבון השיקולים בפסיקת הוצאות כפי שיפורט בהמשך.

18. טענת הנתבע 1 לזכותו בדירה מכח הסכם בינו לבין המנוח לרכישת זכויות המנוח בדירה ותשלום תמורתה סך מוסכם \$50,000 במזומן - לא הוכחה ודינה להידחות.

הנתבע היה מודע לכשלים בגרסתו למן ראשית ההליכים וביקש לרפאם בעדות בעל פה על ההסכם הנטען בכתב, כפי שהובא בדברי בא כוחו:

"הנתבע 1 רכש את הדירה מידי האב. היות והוא רכש אותה הוא גם בעלים וגם דייר מוגן בה.

אנחנו אכן לא צירפנו אסמכתאות. יש לנו עדים שהיה מסמך כתוב. נביא את העדים. יש מסמך ונעשה מו"מ באמצעות עו"ד נ. שייתן תצהיר, המו"מ היה בין הנתבע 1 לבין אביו והמו"מ הסתיים בכך שהוא קיבל כספים לצורך הפיכתו לבעלים של המקום. נחתם מסמך והוא הופקד בכספת שנפתחה יום אחד ועל ראש הגנב בוער הכובע" (פרוט' 11.4.18, עמ' 7 שורות 19-24, הדגשות לא במקור).

תצהיר עו"ד נ., עליו סמך הנתבע 1 את גרסתו, נמשך מהתיק לבקשתו.

עדים אחרים לאימות גרסתו של הנתבע 1 בעניין - אין.

גרסתו של הנתבע 1 נשענת על עדותו בלבד הרצופה בסתירות פנימיות ואינה מהימנה עלי; טענת הנתבע בעל פה עומדת בסתירה לקובץ מכתבים מעו"ד נ. המופנים בחלקם לה"ה י., י., והנתבע 1 (מכתבים מהימים 25.9.89, 13.6.91) ובחלקם לנתבע 1 בלבד (מכתבים מהימים 20.12.91, 5.8.92) שצורפו כנספח ה' לתצהירי התובעים.

במכתב מיום 20.12.91 שמוען לנתבע נכתב, בין היתר:

"אתה היחיד המתנגד להסדר המוסכם על כולם... ואתה היחיד שנשארת בהתנגדותך... אם גם הפעם לא תגיע להסדר, יהיה עליך לפנות את הדירה בה אתה מחזיק תוך 45 ימים מהיום... על מנת להסיר ספקות אני מודיעך בזה בשם אביך, כי החזקה שלך בדירה ברחוב שבזי 35 רעננה, הינה שלא כדיון וכל רשות שניתנה לך בעבר, אם ניתנה, מבוטלת בזה" (ההדגשות אינן במקור - ע.ב.ג.).

במכתב מיום 5.8.92 נכתב, בין היתר:

"במיוחד לאחר שכל בני המשפחה האחרים הסדירו את היחסים בהסכמה, בהתאם להסכם שנערך... (ההדגשה אינה במקור - ע.ב.ג.).

המכתבים הללו מפריכים טענת הנתבע בסעיף 31 בכתב ההגנה, כי המנוח מעולם לא ביקש לפנות אותו מהדירה נוכח הידיעה על הכספים הרבים ששילם. טענה זו נסתרת גם מתוך כתב התביעה שהוגש נגדו בשנת 2014 לפינוי הדירה.

19. הנתבע לא צירף את ההסכם הנטען על ידו, והעיד שהעסקה בינו לבין המנוח בשעתו לא דווחה לרשות המס (פרוט' 2.12.20 עמ' 55 שורות 35-36). בכך למעשה, לא הניח כל ראיה חפצית בתמיכה לטענתו בעל פה.

הנתבע טען שבשנת 2008 נפרצה הכספת שאוכסנה במקלט הבניין שם נשמרו שני העתקים מההסכם (עותק של הנתבע ועותק של המנוח) וההסכמים נלקחו משם. לטענתו, היחידים שהחזיקו במפתח לכספת היו הוא והמנוח. הנתבע לא הגיש תלונה במשטרה "כי מדובר באחיו ולא שם לב שהמסמכים נעלמו" (בלשונו; פרוט' 2.12.20 עמ' 55 שורות 21-28, עמ' 58 שורות 19-21). תחילה העיד "לא היה הרבה כסף בכספת. הכסף תמיד הלך לבנק" (פרוט' 2.12.20 עמ' 55 שורה 27) ובהמשך העיד "לא שמתי לב שהמסמכים האלה לא נמצאים במקום... אני שמתי את ההסכם. חיפשתי כסף אם גנבו מהכספת. באתי

- להפקיד כסף וראיתי את הכספת פרוצה...” (פרוט' 2.12.20, עמ' 58 שורות 18-25, הדגשה אינה במקור);
20. הנתבע לא העמיד גרסה סדורה לגבי מועד חתימת ההסכם ונסיבותיו, למעט אמירה כללית כי הדברים אירעו “50 שנה אחורה” (פרוט' 2.12.20, עמ' 56 שורה 9). אמירה זו של הנתבע אינה תואמת כרונולוגית את ציר הזמן, שכן הנתבע העיד שהנו בן 62 במועד הדיון, היינו חתימת ההסכם והעברת התמורה אירעו בהיותו כבן 12. הדברים באים לידי ביטוי ביתר שאת עת הוא אישר בעדותו שבשנת 1974 היה כבן 16, תלמיד ישיבה, התגורר בפנימייה ולא הרוויח כסף (פרוט' 2.12.20, עמ' 56 שורות 9-15). הנתבע הסביר בהמשך שההשקעה הכספית בדירה ובבנייתה הייתה בשלבים ועם זאת לא ידע להסביר מדוע בחוות הדעת מטעמו שצורפה לכתב ההגנה הוערכה השקעתו בדירה בסך 180,000 לירות בערכם לשנת 1975 (פרוט' 2.12.20, עמ' 56 שורות 22-35);
21. הנתבע טען שהרוויח סכומי כסף גדולים “... ביום הייתי עושה 1000 דולר... האחים שלי עבדו איתי, א., י., כולם עבדו איתי. הם עבדו איתי, אצלי” (פרוט' 2.12.20, עמ' 57 שורות 18-25). עדותו זו נסתרה בעדויות של מר י.ב. שהעיד כי הנתבע למד בישיבה בירושלים והתגורר לתקופה קצרה ב... מגיל 9 עד 16. עוד העיד שבחודש 9/74 חזר הנתבע להתגורר עם המנוחים בביתם, היה אברך ולא היה לו דבר מלבד הבגדים שלגופו (תצהיר עמ' 1 סעיף 7) ושל מר י.ב. שהעיד שעבד אצל הנתבע באופן לא קבוע ובמשך כשלוש שנים והתשלום היה בפיתה שווארמה (פרוט' 30.11.20, עמ' 38 שורות 17-31); עדותו בעניין מהימנה עלי.
22. לשאלה מדוע אם רצה לערוך את ההסכם באמצעות עו"ד לא עשה זאת, השיב הנתבע 1 “אבא שלי תמיד היה חמקן כזה, כלומר אל תביא לו עו"ד, הוא לא רוצה עו"ד ולא לשמוע על כלום” (פרוט' 2.12.20, עמ' 60 שורות 17-36; עמ' 61 שורות 1-3). גרסה זו של הנתבע אינה תואמת את התנהלות המנוח, כפי שניתן ללמוד עליה ממכתבים ששלח לנתבע בשנים 1989-1991 (שצורפו כנספח ה' לתצהיר התובעים) באמצעות עורכי דין; הנתבע 1 הודה שאין לו ראיות התומכות בגרסתו שהשיב למכתבי עורכי הדין מטעם המנוח והסביר להם את גרסתו כמובא בכתב ההגנה (פרוט' 2.12.20, עמ' 61 שורות 10-13). גרסתו אינה מתיישבת גם עם עדויות אחריו בדבר סירובו לשלם שכר דירה למנוח (תצהיר העד י.ב. עמ' 2 סעי' 5; תצהיר העד יפת בושרי עמ' 2 סעי' 9, 12-13, 16, פרוט' 2.12.20, עמ' 54 שורות 1-2; תצהיר העד א.ב. עמ' 3 סעי' 16, עמ' 6 סעי' 30-31, 37; תצהיר העדה ד.כ. עמ' 3 סעי' 15-16).
23. מעבר לכך, טענת הנתבע 1 כי הדירה הובטחה לו על ידי המנוח בחייו לפני אירוסיו אינה עולה בקנה אחד עם טענתו שרכש את הדירה מהמנוח. בניסיון ליישב הסתירה השיב בחקירתו:
ת. ...אבא שלי הבטיח לי את הדירה הזו לפני שהתארסתי. הוא הבטיח לי את הדירה.
ש. מאחר והעלית טענה הבטיחו לך את הדירה, למה קניית את הדירה מאבא שלך.

ת. אבא שלי הבטיח את הדירה, אבא שלי בין לדבר בפה לבין לעשות, זה משהו שונה..."
 (פרוט' 2.12.20 עמ' 57 שורות 8-13);

24. טענת הנתבע 1 בסעיף 31 בכתב ההגנה כאילו מעולם לא נתבקש על ידי המנוח לפנות הדירה נסתרת בכתב תביעה לפינוי שהוגש נגדו על ידי העיזבון בשנת 2014 (שזורף כנספח 8 לתצהירי התובעים) ובמכתבים מעו"ד שנשלחו לנתבע להסדרת תשלום השכירות טרם נקיטת אמצעים לפינוי הדירה בשנים 1989-1992 (צורפו כנספח ה' בתצהיר התובעים).

על יסוד כל האמור, נדחית טענת הנתבע 1 לזכות בעלות שלו בדירה מס' 4, אשר לא בוססה על דבר.

25. טענת הנתבע 1 כי הדירה הובטחה לו על ידי המנוח בחייו - נדחית.
 למעט הטענה בעל פה "אבא שלי הבטיח לי את הדירה הזו לפני שהתארסתי. הוא הבטיח לי את הדירה" (פרוט' 2.12.20, עמ' 57 שורות 8-9), לא הניח הנתבע תשתית ראייתית להבטחה הנטענת של המנוח כלפיו. כך, לא פירט המועד בו נתן לו המנוח הבטחה זו ונסיבות ההבטחה הנטענת.

טען הנתבע 1 "אבא שלי הבטיח את הדירה, אבא שלי בין לדבר בפה לבין לעשות, זה משהו שונה. אבא שלי אני מדבר כשהיינו קטנים בגיל 10, אמר זה הדירה של נ. וזה הדירה של י. לא סתם עליתי על הדירה למעלה. ושאלנו מה לגבי הבנות, לגבי הבנות הוא אמר שהבעלים שלהם ידאגו להם" (פרוט' 2.12.20 עמ' 57 שורות 8-13).

ההבטחה הנטענת של המנוח לנתבע 1, אינה עולה בקנה אחד עם התנהלות המנוח והדינמיקה המשפחתית עליה העידו מרבית היורשים, כי המנוח היה איש של מעשים ונהג לסייע לילדיו בהלוואות לרכישת דירה או קרקע ונטה "לעזור למי שעוזר לעצמו" (ראו לעניין זה: עדות מר י. בפרוט' 2.12.20 עמ' 50 שורות 29-33; עדות מר י. פרוט' 30.11.20 עמ' 36 שורות 14-17, עמ' 37 שורות 22-31, עמ' 38 שורות 1-16; עדות מר א. פרוט' 30.11.20 עמ' 44 שורות 28-32, עמ' 45 שורות 1-3; עדות גבי ד. פרוט' 29.11.20 עמ' 36 שורות 3-6; עמ' 38 שורות 25-34; עדות מר א.כ. פרוט' 29.11.20 עמ' 45 שורות 14-15, עמ' 46 שורות 30-35, עמ' 47 שורות 1-12; סע' 12 בתצהיר הנתבעת 2 ועדותה בפרוט' 4.3.21 עמ' 52 שורות 4-5, 29-30).

טענה זו אף אינה עולה בקנה אחד עם הדפוס שהתקיים במשפחה לפיו הילדים נהגו לשלם שכירות עבור מגוריהם הזמניים בדירות כעולה מתצהירי התובעים (ראו: עדות מר י. פרוט' 2.12.20 עמ' 48 שורות 14-23; עדות מר י. פרוט' 30.11.20 עמ' 33 שורות 7-15; עדות מר י. פרוט' 30.11.20 עמ' 36 שורות 16-17; עדות הנתבעת 2 פרוט' 4.3.21 עמ' 52 שורות 5, 29-33).

מעבר לכך, גם אילו עלה ביד הנתבע להוכיח שהדירה ניתנה לו למגורים בחייו של אביו המנוח הרי שודאי לא הוכיח הבטחה שמועדה לאחר 120 של האב המנוח. זאת מכח [סעיף](#)

8(ב) לחוק הירושה לפיו "מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מות מותו של הנותן, אינה בת תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות חוק זה". המנוח לא הותיר אחריו צוואה. הנתבע צירף חתימתו לבקשת התובעים למתן צו ירושה. בחקירתו הודה, כי אמנם צרף חתימתו לבקשה למתן צו ירושה אחר המנוח אך הביע התנגדותו בפני אחיו ומר א.כ.. גם כאן התגלו בעדותו סתירות פנימיות: מחד גיסא, טען כי שלח לאחיו ולמר א.כ. מכתבים בהם הביע התנגדותו ומאידך גיסא טען, כי הביע התנגדותו בעל פה (פרוט' 2.12.20 עמ' 60 שורות 13-6). מכל מקום לא שוכנעתי מעדות הנתבע לפני בעל פה וגם לא הוכח לי בכתובים, כי הנתבע התנגד לבקשה למתן צו ירושה אחר המנוח.

טענת הנתבע 1 להיותו דייר מוגן לפי **סעיף 33 לחוק הגנת הדייר** - נדחתה. 26.

חוק הגנת הדייר חוקק בתקופת המנדט הבריטי כחוק סוציאלי על רקע מצוקת הדיור שהחלה בתקופת מלחמת העולם השנייה ותכליתו להעניק הגנה לשוכר דירה חסר קורת גג אחרת וחסר אמצעים להשיג זו, נגד בעל הנכס המשכיר. שינוי העיתים הביא לתמורות גם בצרכים ובמציאות הכלכלית והחברתית ולא פעם התהפכו היוצרות, הדייר המוגן לא תמיד היה חסר כל הראוי להגנה ובעל הנכס לא תמיד היה הגביר שפגיעה בקניינו לטובת הדייר ראויה. על רקע זה הסתמנה מגמה להגבלה וצמצום תחולת חוק הגנת הדייר בחקיקה ובפסיקה.

סעיף 33 לחוק הגנת הדייר קובע כך:

"33. בעל בית שהיה לדייר (א) החזיק אדם בנכס כשהוא בעלו או חוכרו לדורות, או אחד הבעלים או החוכרים לדורות, ופקעה זכותו בנכס מחמת מכירתו בהוצאה לפועל של פסק דין או של משכנתא או בפשיטת רגל, או מחמת חלוקת הנכס במשפט חלוקה או בהסדר קרקעות או מחמת חלוקתו על ידי רישום בפנקס הבתים המשותפים כאמור בסעיף 42 לחוק המקרקעין, תשכ"ט – 1969, יהיה המחזיר לדייר של בעלו החדש של הנכס, או של החוכר לדורות החדש".

הגנת **סעיף 33** שעניינו בהפיכת הנתבע לדייר מוגן מתייחסת למי שהוא הבעלים או החוכר לדורות **הרשום** שזכותו בנכס פקעה מחמת מכירתו בהוצאה לפועל או בפשיטת רגל. ראו לעניין זה, דברי כב' השופט ט' שטרסברג כהן בע"א **3295/94 גיל פרמינגר, עו"ד נ' חוה מור**, פ"ד נ(5), 111 (1997):

"ברוח הפרשנות המצמצמת וכעניין של מדיניות, נראה לי כי יש לפרש את סעיף 33 כחל רק על זכות רשומה של בעלות או חכירה לדורות שאינן משתכללות ללא רישום. הרישום הוא קונסטטיטויטיבי. אם תמצא לומר שיש לפרש "בעלות" ו"חכירה לדורות" שבסעיף 33(א), ככוללים זכויות בלתי רשומות במקרקעין, נמצאנו מרחיבים את הוראות סעיף 33(א) לחוק, מרוקנים מתוכן רת סעיף 86 לפקודה ומצמצמים את תחולתו עד שאין לו כמעט על מה לחול עוד".

בבג"צ 323/81, המ' 533/81 וילוז'ני נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים, פ"ד לו(2) 733, 744 נקבע כי גם במצב שהייתה הסכמה בתחילה לחזקה הבלעדית אולם התעוררה התנגדות מאוחרת בזמן, לא תחול דיירות מוגנת על שותף:

"ההלכה הפסוקה, ששותף לא יהיה דייר מוגן לפי החוק, אלא אם החזיק בדירה החזקה ייחודית כדין, דהיינו שהשותף האחר הסכים להחזקתו הבלעדית. כאשר חזקתו הבלעדית בדירה המשותפת היא בניגוד לרצון השותף האחר, בין אם מלכתחילה פלש לדירה שלא בהסכמת שותפו ובין אם שלכתחילה החזיק בדירה בהסכמת שותפו, אך כעבור זמן התנגד שותפו לחזקתו הבלעדית בה (64/65 ענין משיח, פ"ד כ(1) 126) אין הוא מחזיק בדירה באופן בלעדי כדין ושותף מחזיק כזה לא יהיה לדייר מוגן לפי סעיף 33(א) כאמור"

הנתבע אינו הבעלים הרשום של המקרקעין, לא הוכיח בעלות או זכות קניינית כלשהי בדירה ומתוך כך בלבד לא עומדת לו זכות זו.

27. לכל זאת יוסף, כי הנתבע 1 הגיש בשני מועדים שונים תביעות להצהיר על זכויותיו בדירה 4 כדייר מוגן, תביעות אשר נמחקו לאחר שהנתבע 1 לא עמד על ברור. הנתבע בחר שלא להשיג על פסקי הדין שניתנו למחיקת התביעות. הנתבע 1 עצמו לא עמד על ברור תביעותיו לזכות דיירות מוגנת בדירה באופן פוזיטיבי, ולא נמצא כל בסיס לקבל את טענתו זו כטענת הגנה בתביעת הפינוי. ממועד פטירת האב הנתבע 1 לא הגיש כל תביעה להצהיר על זכות קניינית בדירה מכח מתנה/הבטחה/תמורה.

28. הנתבע 1 לא הוכיח טענתו להשקעות בדירה 4.

הנתבע צירף כנספח א' לתצהירו חוות דעת השמאי עמית גרינברג מיום 28.2.14 להערכת עלות בניה היסטורית בלבד (בלשון כותרת חוות הדעת) "להשלמת הנכס משלב השלד החלקי לגמר מלא לצורך מגורים. ע"פ מזמין השומה העבודות החלו בסוף שנת 1974 ונמשכו כשנתיים. חישוב העלויות נעשה בהנחה שהעלויות המוערכות לסוף שנת 1975 מהוות את ממוצע העלויות הנמשכות בהשלמת הנכס" (לשון סע' 9 בעמ' 6 בחוות הדעת, ההדגשה אינה במקור).

יאמר תחילה כי לא התבקשה, וממילא לא ניתנה לנתבע 1 רשות להגיש חוות דעת מטעמו. הנתבע לא ביקש בשום שלב בהליך מינוי מומחה מטעם בימ"ש.

לגופו של עניין - כעולה מחוות הדעת, השמאי התבסס בהערכתו על דברי מזמין השומה על פי מייצגו דאז עו"ד גבי דור ועל נתונים ממאגרי מידע בספריה הלאומית באוניברסיטה העברית ומחירון ספטמבר 1976 לשירותים נבחרים של "חשב" היחידה הבין קיבוצית להדרכה כלכלית (סע' 9 בעמ' 6-7 בחוות הדעת).

היינו, לא הונחו בפני השמאי קבלות על תשלום או אסמכתאות אחרות על עלויות הבנייה והוצאות שהוציא על פי הנטען הנתבע 1.

על פי חוות הדעת עלות השלמת דירה מס' 4 והשמשנה למגורים (סיום מחיצות וקירות, עבודות טיח חוץ ופנים, ריצוף, התקנת מדרגות, חלונות, דלתות, עבודות חשמל, שרברבות, דוד לחימום מים, מערכת גז, מיזוג אוויר ועבודות צבע) הנה 180,000 ₪ נכון למועד השלמת הדירה בחודש אוקטובר 1975.

בתצהירו טען הנתבע, כי "ערכם של סכומים אלה בצירוף הפרשי הצמדה וריבית חוקית עומד ע"ס 1,100,000 ₪" (סעי' טו' בעמ' 2 בתצהיר). הסכום הנטען בתצהיר לא קיבל ביטוי בחוות דעת השמאי וגם לא צורף כל תחשיב המוכיח את גובה הסכום בצירוף הפרשי הצמדה וריבית.

מעבר לכך שהנתבע 1 לא צורף אסמכתאות על תשלומים כלשהם.

29. עדותו של הנתבע 1 בחקירתו סותרת את חוות הדעת שהגיש, כפי שיובא להלן:

"ש. מהכסף הזה, מזה בנית? כתבת בתצהיר שהשקעות בבית היו 180,000 לירות בערכם בשנת 75, אני מבין מזה שאתה אמרת שאתה בשנת 75 השקעת 180,000 לירות כי הטענה שלך נצמדת לשנה הזו, האם בתוך שנה אתה השקעת בדירה 180,000 לירות.
 ת. לא. זה במהלך השנים אני מדבר.
 ש. אז למה זה נקבע לפי שנת 75.
 ת. זה השמאי.
 ש. אבל את הנתונים לשמאי אתה נתת.
 ת. זה היה בשלבים, חדר אחרי חדר לא נהייתי מיליונר בשנה"
 (פרוט' 2.12.20 עמ' 56 שורות 28-35)

העד י.ב. העיד בעניין זה שהנתבע 1 לא הוציא כספים על היחידה למעט מטבח שהתקין בדירה דרך עבודתו ב... (פרוט' 30.11.20, עמ' 39 שורות 15-17, 20-21).

30. מכל המקובץ עולה-

הוכח כי דירה 4 בנכס העיזבון שייכת לעיזבון המנוחים.
 הנתבע 1 לא הוכיח גרסתו לזכות בעלות או לזכות מגורים בלתי הדירה או לזכות דייר מוגן בדירה 4 בנכס העיזבון.
 לתובעים קמה זכות לפנות את הנתבע 1 מדירה 4 בנכס העיזבון.
 הנתבע 1 לא הוכיח השקעה בדירה 4 המקנה לו זכות לפיצוי מהעיזבון.
 אני מקבלת את התביעה לפינוי הנתבע 1 מדירה 4 בנכס העיזבון.
 מועד הפינוי נקבע ליום 20.6.22. לא יפנה את הדירה במועד שנקבע, פסק הדין לפינוי ניתן לביצוע בהוצאה לפועל, על כל המשתמע מכך.

דין טענת הנתבעים 2-3 לזכות בלתי הדירה לגור בדירה 2 בנכס – להידחות.

31. אני דוחה את טענת הנתבעים 2-3 לזכותם בדירה מכח רשות בלתי הדירה שניתנה להם. ככלל זכות של בר רשות מקורה במשפט האנגלי עוד בטרם חוקק [חוק השכירות והשאלה](#), התשל"א - 1971 כדי לאפשר באמצעותו להעניק זכות לחזקה ולשימוש במקרקעין בתמורה או שלא בתמורה, מבלי שחוק הגנת הדייר יחול על זכות זו וכביד עליה.
 זכות בר רשות אינה ניתנת להורשה או להעברה.
 ברבות השנים התפתחה זכות בר רשות בפסיקה ובספרות כזכות שביושר. ישנם שני סוגי רישיון, האחד רישיון הניתן חינם ללא תמורה והשני רישיון בתמורה. רישיון חינם יכול שיווצר באחת משתי דרכים, האחת - "רישיון מכללא" / "רישיון גרידא" הנלמד מהתנהגות הצדדים והשני, רישיון המבוסס על "רשות חוזית" בהסכמה מפורשת בין הצדדים.

לעניין רישיון מכללא, נקבע בפסיקה כי העובדה שעבר זמן רב מאז תפס המחזיק את הקרקע ובמשך כל אותו הזמן נמנע בעל המקרקעין מתגובה כלשהי, למרות שידע על האחזקה במקרקעין מעידה על הסכמה תוך יצירת רישיון (ראו: [ע"א 32/77 אליאס טבוליצקי נ' בית הכנסת ובית מדרש החסידים](#), פ"ד לא(3) 261; [בג"צ 45/71 קרושבסקי נ' עיריית תל אביב יפו](#), פ"ד כה(1) 792, 797). ברשות מכללא בעל המקרקעין רשאי לבטל את הרישיון בכל עת ([ע"א \(מחוזי ב"ש\) 1774-07-12 אהרון צרפתי נ' מדינת ישראל](#) (18.6.13)).

רשות מכללא יכולה להפוך לרשות בלתי הדירה מכוח השתק, שלא ניתנת לביטול על ידי בעל המקרקעין, אלא על ידי בית המשפט בלבד. הכרה של בית המשפט ברשות מסוג זה מותנית בהתקיימותן של נסיבות מיוחדות. על הטוען להראות כי בעל המקרקעין נותן הרישיון יצר אצלו ציפייה, בין אם בהסכמה מפורשת או בשתיקה, כי יוכל להשתמש במקרקעין כל עוד ירצה בכך, וכי בהסתמך על אותה ציפייה הוא שינה את מצבו לרעה ([ה"פ \(מחוזי חי'\) 48918-01-15 מרים הראל נ' דוד קובה](#), פס' 31 לפסק הדין של כב' השופטת יעל וילנר (6.8.17)). במקרים בהם הכירה הפסיקה ברישיון בלתי הדיר נסמך בית המשפט על התחייבות מפורשת בכתב מאת בעל הקרקע ועל השקעת המחזיק בקרקע בהתאם להתחייבות זו (ראו: [ע"א 588/81 אריה ציזיק נ' דבורה הורוביץ](#), צ(1) 321 (1986); [ע"א 7139/99 אלוני נ' ארד](#), פ"ד נח(4) 27).

32. אני מוכנה לקבל טענת הנתבעים 2-3, כי התגוררו עם המנוח בחייו ללא תמורה, ברשותו. הנתבעת 2 העידה: "אבא שלי נתן לי לגור שם ואמר אין לך מה לדאוג למדור אז לא דאגתי" (פרוט' 4.3.21 עמ' 52 שורות 33-32). הנתבעת חזרה על הדברים גם בפרוט' 4.3.21 עמ' 58 שורות 18-19, 28-31; בסע' 21, 70 ופרק הסיכום בעמ' 11 בכתב ההגנה ובסע' 26 ו-61 בתצהירה וכך עולה גם מדברי הנתבע 3 בסע' 27 ו-75 בתצהירו, מעדותו בפרוט' 4.3.21 עמ' 62 שורות 19-21 ומסע' 26 לסיכומים. עדותם מקובלת עלי.

שונה הדבר בכל הנוגע למגוריהם בדירה לאחר פטירת המנוח מכח הרשאה נטענת שניתנה להם על ידי המנוח.

הנתבעת הודתה שחתמה על הבקשה למתן צו ירושה למנוח (פרוט' 4.3.21 עמ' 58 שורות 13-17) וכן הודתה שהעובדה שהעזיבון שיפץ את הדירה מלמדת על שהדירה שייכת לעזיבון (פרוט' 4.3.21 עמ' 58 שורות 22-20).

33. הוכח כי לאחר פטירת המנוח, על יסוד הסכמת הנתבעים 2-3 מול יתר השוכרים בהסכם חתום על ידם, הסכימו הנתבעים 2-3 כי הדירה שייכת לעזיבון וכי ישכירו הדירה מהעזיבון לתקופה קצובה שהסתיימה ביום 17.10.12 כפוף לתשלום דמי שכירות עליהם הוסכם. לאחר פטירת המנוח הנתבעים חתמו על הסכם שכירות בהתאם להחלטה שהתקבלה באסיפת היורשים מיום 9.8.11. ראו הסכמי שכירות מיום 17.11.11 בין עזיבון המנוחים לנתבעים שצורפו כנספח יג' לתצהירי התובעים, וזו לשון חלק מההסכם:

"2. השוכרים מצהירים כי ידוע להם שהדירה נפנתה עקב חוזה זה לצורך השכרה זו מכל דייר הזכאי להחזיק בה, ומאחר והשוכרים לא שילמו דמי מפתח,

הרי שהם לא יהיו מוגנים ע"פ חוקי הגנת הדייר השונים ובכלל לא יהיו מוגנים על פי [חוק הגנת הדייר](#) נוסח משולב, תשל"ב - 1972, וחוק הגנת הדייר תשכ"ח - 1968.

3. [חוק הגנת הדייר](#) משנת תשט"ו - 1955 לא חל על השוכרים. אי לכך מתחייבים השוכרים לפנות את הדירה ולהחזיר את ההחזקה בה למשכירים מיד עם תום תקופת השכירות על פי חוזה זה.

4. המשכירים משכירים בזאת לשוכרים, בשכירות בלתי מוגנת, את הדירה לתקופה של המתחילה ביום 18.10.11 עד ליום 17.10.12 (להלן: "תקופת השכירות").

הדברים מתחזקים גם מעדויות התובעים, ראו: תצהיר העד א.ב. עמ' 6 סעי' 30-31; תצהיר העדה ד.כ. עמ' 5 סעי' 31-32, פרוט' 29.11.20 עמ' 36 שורות 25-27; תצהיר העד א.כ. עמ' 6 שורות 39-40. וגם מעדויות הנתבעים עצמם (ראו: תצהיר הנתבע 3 בסעי' 37 שם; סעי' 21 בכתב ההגנה).

הנתבעים שילמו את דמי השכירות לאחר פטירת המנוח ועד יום 18.8.12. הפסקת התשלום נעשתה לטענתם לנוכח שיפוץ שביצעו מנהלי העיזבון בדירה ללא הסכמתם והשכרת דירתם כתפוסה (ראו: כרטסת הנה"ח שצורפה כמוצגים א-ב מטעם התובעים; סעי' 21 בכתב ההגנה; דברי ב"כ הנתבעים בפרוט' 25.5.17 עמ' 14 שורות 17-30; פרוט' 4.3.21 עמ' 59 שורות 3-12).

34. הנתבעים לא הגישו כל הליך בעניין היקף העיזבון וזכות בלתי הדירה להתגורר בדירה עד 120 מכח הבטחה נטענת על ידי המנוח.

התנהלותם מול יתר היורשים לאחר פטירת המנוח מעלה, כי הם לא ראו עצמם כבעלי זכות מגורים בלתי הדירה בדירה.

הם חתמו על הסכם שכירות מול היורשים להשכיר הדירה לתקופה קצובה תמורת תשלום דמי שכירות.

מכל האמור נדחית טענתם לזכות מגורים בלתי הדירה בדירה מכח הבטחת המנוח.

35. אני דוחה את טענת הנתבעים 2-3 לזכותם בדירה מכוח צוואת שכיב מרע.

סעיף 23 לחוק הירושה קובע מהי צוואת שכיב מרע, בזו הלשון:

- "(א) שכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות, רשאי לצוות בעל פה בפני שני עדים השומעים לשונו.
- (ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים שייחתם בידי שני העדים ויופקד על ידיהם אצל רשם לענייני ירושה; רישום, חתימה והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם"

אחר מהנוח ניתן צו ירושה בהסכמת הנתבעת 2. הנתבעת 2 לא הגישה בקשה לקיום צוואת שכיב מרע, לא עמדה על בחינת קיומם של התנאים להוכחת צוואת שכיב מרע ודין הטענה להדחות ולו מטעם זה.

למעלה מן הצורך יוער, כי גם לגופם לא הוכחו קיומם של התנאים הנדרשים על פי [חוק הירושה](#) לצוואת שכיב מרע. לא הוכח כי המנוח ציווה בעל פה מול שני עדים, לא הוכח כי המנוח אמר דברים "מול פני המוות", לא נרשם דבר בזיכרון דברים וממילא לא הופקד זכרון דברים אצל הרשם לענייני ירושה.

הנתבע 3 אישר בתצהירו שאכן התנאים לקיום צוואת שכיב מרע לא התקיימו. לטענתו לא היה ער למשמעות המשפטית של צוואה מסוג זה ולדרישת הכתב (סעי' 30-31 בתצהיר הנתבע).

הנתבעת טענה בחקירתה שהמנוח היה חולה בסוכרת, לפעמים היה מקבל "היפו" ונופל ברחוב. בחודש האחרון לחייו נגדעו אצבעות רגליו והוא הבטיח לה בעל פה שתוכל להתגורר בדירה (פרוט' 4.3.21 עמ' 57 שורות 2-3, עמ' 58 שורה 8). לא התבקשו וממילא לא הוגשו מסמכים אודות מצבו של הבריאותי וכשירותו המשפטית של המנוח לצוות באחרית ימיו. הנתבעת 2 חתמה על בקשה למתן צו ירושה על פי דין בהסכמה.

36. הנתבעים מפנים לעדות מר ג.ש. בסעיף 19 בתצהיר לנסיבות הבטחת המנוח לנתבעת מגורים בדירה (סעי' 6 בסיכומים). לטענתם, המנוח חזר על ההבטחה גם בחייו בפני משפחה וחברים ומפנים בסעי' 5 לסיכומיהם כתמיכה בטענתם לפרוט' 2.12.20 עמ' 62 שורות 34-35, סעי' 5 בתצהיר א.ח.; סעי' 7-8 ו-19 לתצהיר ש.ג.; דברי ב"כ הנתבעים בפרוט' 15.6.16 עמ' 4 שורות 25-26.

אלא שעדויות העדים מטעם הנתבעים 2-3 לא הוכיחו התקיימות התנאים הקבועים בחוק לעניין צוואת שכיב מרע, ואף מעבר לכך ולגופו לא הוכיחו שרצון המנוח היה לצוות לנתבעת 2 זכות מגורים בדירה אחר מותו.

העד ש.ג. - בין עדות העד בתצהירו בסעי' 19 לעדותו בעל פה נמצאו סתירות, כך בעדותו בכתב הצהיר כי הגיע לבקר את המנוח בבית החולים ולשאלתו "מה יהיה אחר כך, כל הילדים יעוטו לך על הרכוש? השיב המנוח "שש. (הנתבעת 2 – ע'ביג') אין לה מה לדאוג, היא ומשפחתה יכולים לגור פה תמיד". בעדותו בעל פה לעומת זאת מסר גרסה שונה :

"כשהוא (המנוח – ע.ב.ג.) הידרדר לא הייתי בזמן הזה וצינתי את זה. אבל קודם הייתי שואל אותו מה עם ש. ? והוא היה אומר לי אל תדאג, הכל בסדר, הבית הזה לש.."

ש. אז כשהוא התדרדר לא היית, כמה זמן לפני שהוא הידרדר היית שם פעם אחרונה?

ת. חודש ואחורה פה ושם" (פרוט' 4.3.21, עמ' 51 שורות 7-12).

מעדותו לא עלה כי המנוח ציווה דבר סמוך לפני פטירתו או במועד בו ראה עצמו המנוח מול פני המוות. העד לא ידע לומר המועד בו שמע הדברים לטענתו, לעדותו לא נכח לצד המנוח בתקופה בה הדרדר מצבו (פר' עמ' 50 שורה 33). העד סרב לענות על מספר שאלות שנשאל "לא רוצה לענות לך...", "אל תכניס אותי לעניין הזה..."

אין בעדותו כדי לבסס את טענת הנתבעים 2-3.

העדה גב' א.ח. – העידה שפעם כשדיברה עם המנוח אמרה לו **"דאגת לכל האחים מה עם ש., הוא אמר ש. זה הבית שלה, היא תגור פה"**. לטענתה, הדברים נאמרו כשהיה עם רגל כרותה, אולם לא זכרה לומר מה היה מועד אמירת הדברים ביחס לפטירת המנוח (פרוט' 2.12.20 עמ' 66 שורות 22-28). לעדותה המנוח ידע מה אומר והיה צלול בראשו. גם בעדותה אין כדי לבסס טענת הנתבעים ובהינתן כי המנוח בחר שלא לערוך צוואה.

העדה ד.ב. - העידה שלא היה דיבור על הענקת הדירה לנתבעת 2 (פרוט' 29.11.20, עמ' 36 שורות 25-17).

מעבר לכך, גם אמירות המנוח הנטענות על ידי העדים בחייו כי "זה ביתה של ש. ובו היא תגור תמיד" וכי "זה הבית של ש. היא גדלה פה ופה היא תהיה" (סעי' 7-8 לתצהיר העד ש.ג.; סעי' 26 בתצהיר הנתבע 3; עדות הנתבע 1 בפרוט' 2.12.20 עמ' 62 שורות 34-35) אין כדי להקנות לנתבעים 2-3 זכות בדירה לאחר פטירת המנוח. המנוח בחר שלא לערוך צוואה בחייו.

37. טענת הנתבעים 2-3 לזכותם למגורים בדירה עד 120 מכוח הוראת תקנה 115 לחוק הירושה – נדחית.

סעיף 115 לחוק הירושה קובע, כי:

"(א) דירה שהמוריש היה ערב מותו בעלה וגר בה, רשאים בן זוגו, ילדיו והוריו שהיו גרים בה אותה שעה עם המוריש, להוסיף ולגור בה כשוכרי היורשים שבחלקם נפלה הדירה; דמי השכירות, תקופתה ותנאיה ייקבעו בהסכם בין הנשארים בדירה לבין אותם היורשים, ובאין הסכם ביניהם - על ידי בית המשפט".

חתימתם של הנתבעים 1-2 על הסכם שכירות לתקופה קצובה המסתיימת בשנת 2012 מול מנהלי העיזבונות, כלשעצמה, מאיינת את טענת הנתבעים 2-3 לזכות מגורים עד 120 בדירה. תקופת השכירות ותנאיה נקבעו בהסכם השכירות שנחתם, המקיים את הוראות הסעיף ואינני מקבלת את טענת הנתבעים 2-3 לזכות מעבר לכך. לאחר השיפוץ, על ידי מנהלי העיזבון בשנת 2013 ועזיבת הנתבעים מתוך כך, שבו הנתבעים להתגורר בדירה בכח, בפעולה חד צדדית מצידם, ללא הסכמת היורשים.

38. לאור כל האמור לעיל, נדחות טענות הנתבעים 2-3 כי קיימת להם זכות מגורים בדירה, והתביעה לפנות מדירת העיזבון מתקבלת.

מועד הפינוי נקבע ליום 20.6.22.

לא יפנו את הדירה במועד שנקבע, פסק הדין לפינוי ניתן לביצוע בהוצאה לפועל, על כל המשתמע מכך.

39. טענת הנתבעים 2-3 להשקעות בדירה המקנות להם זכות פיצוי כנגד פינוי הדירה – נדחית משלא הוכחה.

בסעיפים 1.1-1.4 בסיכומיהם טענו הנתבעים כי ככל שעליהם להתפנות או לשלם שכ"ד יש לקזז או לפצות אותם בגין הפינוי או בגין הוצאות והשקעות שהשקיעו בדירה משך השנים. אלא שמעדויות הנתבעים עצמם עולה כי, השקעתם בדירה נעשתה לצרכי מגוריהם בלבד, לא הוכח סכום ההשקעה ולא כי השקעותיהם ככל שהיו השביחו הדירה.

לטענת הנתבע 3 בשנת 2010 שופצו שני חדרים בדירה לפני לידת בתם הבכורה של הנתבעים בעלות של כ- 10,000 ל- 20,000 ₪ (פרוט' 4.3.21, עמ' 60 שורות 6-8, 15-16). טענה זו של הנתבעים נסתרת בעדותו של העד ש.ג. כי לא גבה מהם תשלום עבור עבודת השיפוץ בביתם ועשה זאת במתנה (פרוט' 4.3.21 עמ' 50 שורות 24-25).

הנתבעים צירפו לתצהירם רשימה בכתב ידו של הנתבע 3 (נספח 4 לתצהיר) ובה פירוט הוצאות עבור השמשת הדירה לאחר השיפוץ בשנת 2013 שסיכומם הנו בסך כולל של 59,000 ₪. המסמך נכתב ידו של הנתבע 3, הסכומים המופיעים בו עגולים, לא צורפו לו אסמכתאות ובסוף המסמך נכתב "בטוח שיש דברים שאני לא זוכר" ויש להניח שלא נערכה בזמן אמת אלא בדיעבד.

בחקירתו נשאל הנתבע 3 על סכום ההוצאות ואישר שמדובר בסך שקרוב ל- 60,000 ₪ (פרוט' 4.3.21, עמ' 64 שורות 8-14).

בעדותו של מר ד.ז. אישר שבשנת 2013 לא היו בדירה מטבח, חלונות או דלתות, לא הייתה רובה, החשמל היה חשוף, החצר הייתה מלאה בפסולת בניין וכו'. לנתבע 3 לא היה כסף באותם ימים, הוא סייע לו בצביעת החדר של הילדות, רובה בסלון ועוד מספר תיקונים הכרחיים להשמיש את הדירה למגורים והנתבע דאג לשלם לו כשיכל (סעי' 11-13 בתצהיר). כן העיד שהגיע לדירה 3-4 פעמים לצורך תיקוני טיח יסודיים וכן מספר פעמים לצורך סיוד קירות הבית שהיו רטובים ומריחים עובש (סעי' 14 בתצהיר), לנתבע 3 לא הייתה יכולת כלכלית לשלם לו ולכן מפעם לפעם השאיל ממנו כלי עבודה וביצע את העבודות בעצמו (סעי' 16 בתצהיר). בחקירתו הודה שהנתבע 3 שילם לו על עבודות בדירה פעם אחת על חומר בעיקר. ביתר הפעמים לא שילם. העד לא הביא עמו את החשבוניות וטען שהן נמצאות אצל רוח"ח שלו (פרוט' 2.12.20, עמ' 65 שורות 16-29).

40. אני דוחה את טענת הנתבעים 2-3 כי שינו מצבם לרעה בהסתמך על מגוריהם בנכס. בכל הנוגע לתקופת מגוריהם בדירה עם המנוח בחייו – הנתבעים 2-3 הודו כי בתקופה זו התגוררו ללא תשלום דמי שכירות וחסכו כ- 50,000 ₪ לשנה (עדות הנתבעת 2 בפרוט' 4.3.21, עמ' 56 שורות 8-9; עדות הנתבע 3 בפרוט' 4.3.21, עמ' 60 שורות 31-35; עמ' 61 שורות 1-7).

לאחר פטירת המנוח, עת חתמו הנתבעים 2-3 על הסכם שכירות מול היורשים, הרי שידעו כי מדובר בתקופה קצובה המסתיימת בשנת 2012 ומתוך כך אינם יכולים לטעון להסתמכות. חזרת הנתבעים להתגורר בדירה לאחר השיפוץ בשנת 2013, נעשה שלא בהסכמת היורשים. הנתבעים 2-3 חוזרים וטוענים בסיכומים כי נאלצו לאחר מכן להשמיש את הדירה למגורים, שכן לא הייתה ראויה למגורים. מעבר לכך כי לא הייתה להם זכות להתגורר בדירה ולא הייתה מניעה כי ישכרו דירה אחרת למגוריהם (שהרי גם לדידם ככל שניתנה להם זכות מגורים בדירה הרי שזה כפוף לתשלום דמי שכירות ראויים), הרי שהוצאותיהם עבור השמשת הדירה למגורים, כטענתם, לא הוכחו באסמכתאות. במהלך ניהול ההליך הוגשו בקשות מרובבות על ידי הנתבעים 2-3 לתיקון ליקויים בקירות חיצוניים של הדירה על ידי מנהלי העיזבון או כסעד עצמי. בוצעו תיקונים נקודתיים על ידי מנהלי העיזבון (מתוך כספי העיזבון).

41. הנתבעים 2-3 מצאו לציין בסיכומיהם, כי הסכימו לפנות את הדירה בתמורה לקבלת חלקם בעיזבון (חלקה של הנתבעת 2) "מחוסר ברירה, לאור מצבו הירוד של הבית ושל איכות חייהם כתוצאה מכך", אלא שאינם יכולים לצאת מהדירה ללא קבלת חלקם בעיזבון (סעיף 25).

לא ניתן לקבל טענה זו. מצבם של הנתבעים (למעשה הנתבעת 2) אינו שונה ואינו צריך להיות שונה ממצבם של יתר היורשים. חלקה של הנתבעת 2 בעיזבון כמו גם חלקם של יתר היורשים, יחולק לאחר מימוש הנכס, שהינו הנכס העיקרי של העיזבון. לא ניתן היה לממש את הנכס כל השנים לנוכח השארותם של הנתבעים 1-3 בדירות וסירובם לפנותם.

42. מרבית טענות הנתבעים 2-3 נסמכות על תקופת מגוריהם עם המנוח בחייו ועל העזרה שהעניקה הנתבעת 2 למנוח, והטיפול בו.

התרשמתי מעדויות הנתבעים ויתר היורשים שהעידו, כי אכן הנתבעת 2 סייעה רבות למנוח, סייעה לטיפול בו ודאגה לו. זאת יאמר לזכותה, כבתו של המנוח אשר המנוח אפשר לה ולמשפחתה להתגורר עמו. לצד זאת הוכח כי גם מי מיתר האחים סייעו ועזרו למנוח בחייו, מי יותר ומי פחות. המנוח הסתייע במטפלות, וכשהיו בחופש שכר מטפלות לשבתות (עדות ד.כ., י.ב., א.ב., י.ב.).

סיוע ועזרה להורים כמצוות "כיבוד אב ואם" אינו מקנה שכר ואינה מקנה חלק שונה בעיזבון לאחר 120. נרצה להניח שלא לשם תשלום נעשה.

טענות הנתבעים כי שילמו מכיסם בתקופת המגורים עם האב המנוח, הוצאות בית, תרופות ואוכל (סעיף 26.4 בסיכומים) אינו מעלה דבר, שכן מדובר בהוצאות מחייה שותפות שממילא על הנתבעים לשאת בהן. טענה ל"שיפוץ הבית לקראת הולדת הבנות" – נבחנה לעיל, "כספים שהוציאו בהסתמך על הצהרות מ. (המנוח – ע'ביג)" נטענו בעלמא, ללא פירוט ההוצאות ומועגן, וללא כל אסמכתא.

סוף דבר

43. **בכל הנוגע לנתבע 1 – נפסק כאמור בסעיף 30 לעיל.**

בכל הנוגע לנתבעים 2-3 - נפסק כאמור בסעיף 38 לעיל.

44. אשר להוצאות ההליך -

במסגרת השיקולים אני מביאה בחשבון בין היתר :

התביעה התקבלה במלואה וטענות ההגנה של הנתבעים 1-3 נדחו ;

ההליך התנהל משך כ-4 שנים במהלכם מנהלי העיזבון לא יכלו למכור את הנכס ;

מדובר בבני משפחה מדרגה ראשונה, אחים, ובמערכת יחסים נמשכת ;

התנהלות הנתבע 1 גרמה להתארכות ההליך שלא לצורך. הנתבע 1 הגיש תצהיר עדות ראשית

באיחור ניכר, לאחר המועד הראשון שנקבע להוכחות, הנתבע 1, בעצמו ובאמצעות בא כוחו,

לא התייצב למספר דיונים, מהם שני מועדי הוכחות שנקבעו, מבלי להניח נימוק מניח הדעת

ולאחר שהוברר כי ידע על אותם מועדי דיון שנקבעו מתוך אישורי מסירה שצרפו מנהלי

העיזבון והן באמצעות צפייה ב"כ בהחלטות שניתנו בעניין.

הנתבע 1 ישלם לקופת העיזבון בגין הוצאות ההליך 25,000 ₪. הסכום ישולם בתוך 30 ימים

וישא הפרשי הצמדה וריבית כדין ממועד זה ועד התשלום בפועל.

הנתבעים 2-3 ישלמו לקופת העיזבון בגין הוצאות ההליך סך 15,000 ₪ בתוך 30 ימים,

וישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין ממועד זה ועד התשלום בפועל.

המזכירות תמציא לצדדים ותסגור התיק.
אני מתירה פרסום פסק הדין בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ד ניסן תשפ"ב, 25 אפריל 2022, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

עידית בן דב ג'וליאן 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה